

Ung konst i Kabul

Sommaren 2004 visades utställningen *90x90 – unga uttryck från Afghanistan och Sverige* på Norrköpings Stadsmuseum. Den var resultatet av ett samarbete mellan SAK och producenterna Sofia Grebius och Jane Karlsson (Jane är numera anställd av SAK och arbetar i Afghanistan. I utställningen visade unga konststuderande från de båda länderna sina verk på temat uppväxt. Tillbaka i Afghanistan ville Jane Karlsson ta reda på hur killarna som var med på utställningen för tre år sedan tänker om framtid och konstnärskap i dagens Afghanistan.

TEXT & BILD: JANE KARLSSON

Något försenad anländer jag till *Kabul Music and Art High School*. Trafiken i Kabul är hysterisk och man vet aldrig hur lång tid det tar att ta sig från punkt A till B. Jag har stämt träff med Shir Ali Hussainy och Hamid Bakhsh, två av de tre killar som var med i utställningen *90x90 – unga uttryck från Afghanistan och Sverige*.

Shir Ali är lika blyg som jag minns honom från 2004, han talar lågt och tittar mest i golvet. Hamid däremot talar lite engelska så vi knäpar mellan min ytterst brisfälliga dari och hans ordfattiga engelska. Jag tror ändå vi förstår varandra ganska bra och Shir Ali verkar noga med att Hamid ska översätta hans svar och mina frågor. Tyvärr är Aimal Faizad inte med men Hamid berättar att Aimal har vernissage på en utställning på *Foundation for Culture and Civil*

Society idag. Jag och Hamid bestämmer genast att vi ska gå dit. Shir Ali kan tyvärr inte komma med, han måste jobba.

VI BÖRJAR MED att prata om ”90x90” och Shir Ali har med sig det brev och de foton vi skickade till dem från utställningen. Han säger att de var väldigt glada för att få visa sin konst i Sverige. Hamid håller med och säger att han tyckte om inramningen med svenska mattor blandat med afghanska och att det var bilder på och intervjuer med konststudenterna.

Shir Ali gick ut från *Kabul Music and Art High School* eller *Vocational Arts High School* som den numer heter 2003 och försökte då få läsa på universitetet men det är svårt att komma in. För att få gå på konstfakulteten räcker det inte med konsten, man måste ha tillräckliga

färdigheter i andra ämnen också. Hamid säger att familjens ekonomi inte skulle klara av universitetsstudier så därför har han inte ens försökt.

EFTER ATT HAN GÅTT ut konstskolan fick Shir Ali jobb på *Marefat High School* vilken är en privat konstskola. Han arbetar som lärare i måleri, bland annat miniatyrmåleri vilket är en av Afghanistans mest karaktäristiska traditionella stilar. Han undervisar tre timmar om dagen lördag till torsdag och däremellan har han lite tid att arbeta med sin egen konst. Shir Ali målar gärna människor och djur, något som var förbjudet under talibantiden men som man gjorde ändå i helmlighet. Under talibantiden var i stort sätt all konst förbjuden men nu säger Hamid att konsten är fri. Du får måla vad du vill. Det finns inte längre några särskilda säkerhetsproblem, konstnärer och gallerister känner sig inte hotade. De håller sig dock till traditionella motiv. Modern konst är inte så stor i Afghanistan säger killarna och jag förstår att de främst syftar på abstrakta motiv. Hamid berättar att också han arbetar som konstlärare. Han arbetar för organisationen *World* ▶

Delar av utställningen 90x90 – Unga uttryck från Afghanistan och Sverige. Fr v *Svårt liv* av Aimal Faizad, *Krigets konsekvenser* av Shir Ali Hussainy och *Den trasiga skolan* av Hamid Bakhsh.

► *in Need* som bland annat driver en konstskola för föräldralösa barn.

NÄR JAG FRÅGAR om framtiden säger Shir Ali bara att han vill fortsätta måla och att han hoppas kunna få gå på kvällskurser på universitetet för att bli duktigare.

Hamid säger att han skulle vilja flytta till Europa. Allt är svårt i Afghanistan, det finns inga möjligheter menar han. Att försörja sig som konstnär är svårt, man vet aldrig när eller om man säljer en tavla. Jag försöker förklara att det är på samma sätt för konstnärer i Europa, men killarna ser tveksamma ut. Bilden av Europa som rikt och lyckligt är slående här.

– Det bara utlänningar som köper konst i Afghanistan. Afghaner gillar inte konst, de har inte råd och har de råd så köper de annat, säger Hamid.

Jag tycker att det låter konstigt. Afghaner måste ju gilla konst lika mycket eller lite som folk gör i andra länder. Hamid förvarar sitt uttalande och menar att det handlar om utbildning. Det kan vara svårt att förstå konst om man saknar utbildning.

– Konst kan eller ska visa verkligheten i det samhälle den kommer ifrån, säger killarna.

– Den kan visa på problem, den ska stå i kontakt med folket. En konstnär är den som förstår samhället och som kan visa det för andra, förklarar Hamid.

Shir Ali vill att hans konst ska bidra till att utveckla Afghanistan och Hamid fyller i att han vill visa Afghanistans problem för världen. Det låter lite som en drill. Som att det är det här man ska säga som konstnär i Afghanistan.

Hamid menar att han vill säga samma sak nu som han ville med den tavla han målade till 90x90 år 2004. Han vill visa på fattigdomen, hur svårt det är att bara få gå i skolan, särskilt utanför städerna.

Shir Ali säger att allting han kan visa allt han känner genom sina målningar. Det är det som är hans konst.

VI AVSLUTAR INTERVJUN och går ned på gården så att jag kan ta ett par bilder. Då dyker plötsligt den man som var rektor när vi gjorde utställningen 2004 upp.

Han säger att han är stolt över att skolan och killarna var med på utställningen och dunkar Hamid och Shir Ali mjukt i ryggen när de ställer upp sig för fotografering. Shir Ali är välklädd i krittstrecksrandiga byxor. Hamid har en något mer uppknäppt *look*, han drar lite i sin Che Guevara-keps när han inte hittar orden. Hamid vet inte vem Che Guevara var och jag vet inte om han är nöjd med förklaringen att Guevara är något av en Cubas Massoud. Kepsen gillar han dock.

Vi säger hej då till Shir Ali som ska till jobbet. Hamid berättar då att Shir Alis föräldrar är döda och att enda kvarvarande familjemedlem är

en syster. Hamid säger att för Shir Ali har konsten blivit extra viktig och som han sa tidigare vill han i sin konst visa för omvärlden vilka fador Afghanistans folk utsatts för.

Man brukar säga att det varit krig, inbördeskrig, ockupation och maktkamp i över 25 år i Afghanistan. Shir Ali Hussainy är 24, Hamid Bahksh är 20, Aimal Faizad borde också vara någonstans mellan 20 och 25 år. Shir Ali, Hamid och Aimal har aldrig sett något annat än krig.

LITE SENARE träffas jag och Hamid igen för att gå på Aimals vernissage. Aimal springer runt och verkar nervös och hälsar på alla som kommer. Det hela är försenat, man väntar på folk från tv men till sist håller chefen för *Afghan Foundation for Culture and Civil Society*, Timor Hikmayar, ett öppningstal och vi bjuds in till utställningen. Det är en spretig historia. En del motiv är Aimals egna, andra är kopior av andra konstnärers verk. Det mesta är afghanska landskapsmotiv men också en del stilleben och porträtt. Målningarna är vackra, tekniskt skickligt framställda men kanske inte så intressanta i mina ögon. Det är sådant mina mor- och farföräldrar hade på väggarna fast med afghanska istället för nordiska motiv.

Jag talar med några av besökarna medan Aimal under stort pådrag blir intervjuad av tv. När jag äntligen får chansen att byta några ord med den mycket omsvärmade unga konstnären tackar han för att jag kommit, för att han fick stå ut i Sverige och vill ge mig en tavla. Jag avböjer vänligt men bestämt och lovar att köpa en istället. Det här är inte Aimals första soloutställning, han har ställt ut i Mazar-e-Sharif också säger han stolt. När jag frågar honom vad han vill med sin konst, kommer han med ett lite spetsigare svar är Shir Ali och Hamid. Jag vill tjäna pengar, säger han och skrattar varmt och stort. ■

Fotnot: Utställningen 90x90 – *Unga uttryck från Afghanistan och Sverige* disponeras av SAK i Sverige och har vid flera tillfällen visats runt om i landet. Vill man låna utställningen kan man göra det genom att kontakta Harald Holst, föreningshandläggare på SAK. 08-545 818 49 eller harald.holst@sak.se

” Shir Ali, Hamid och Aimal har aldrig sett något annat än krig.

Hamid och Shir Ali. I mitten artikelförfattaren Jane Karlsson.